

ความสุขที่ดูกลมอมข้าม (พระไพศาล วิสาโล)

คุณเป็นคนหนึ่งหรือไม่ว่า เชื่อว่า ยังมีเงินทองมากเท่าไร ก็ยังมีความสุขมากเท่านั้น ความเชื่อดังกล่าวดูเผิน ๆ ก็น่าจะถูกต้องโดยไม่ต้องเสียเวลาพิสูจน์ แต่ถ้าเป็นเช่นนั้นจริง ประเทศไทยน่าจะมีคนป่วยด้วยโรคจิตอันโง่งม มิใช่เพิ่มมากขึ้น ทั้ง ๆ ที่เราจะได้ของดีไทยสูงขึ้นไปทุกปี ในทำนองเดียวกัน ผู้จัดการก็น่าจะมีความสุขมากกว่าพนักงานระดับล่าง ๆ เนื่องจากมีเงินเดือนมากกว่า แต่ความจริงก็ไม่ใช่เช่นนั้นเสมอไป

ไม่นานมานี้มหาเศรษฐีคนหนึ่งของไทยได้ให้สัมภาษณ์หนึ่งสื่อพิมพ์ว่า เขารู้สึกเบื่อหน่ายกับชีวิต เขาพูดถึงตัวเองว่า **"ชีวิต(ของผม)เริ่มหมดค่าทางธุรกิจ"** ลึกลงไปกว่านั้นเขายังรู้สึกว่าตัวเองไม่มีความหมาย เขาเองพูดว่า **"ผมจะมีความหมายอะไร ก็เป็นแค่นี้....มหาเศรษฐีมีเงินล้านคนหนึ่ง"** เมื่อเงินหมื่นล้านไม่ทำให้มีความสุข เขาก็จะอยู่เฉยไม่ได้ ในที่สุดจึงได้งานได้เป็นรัฐมนตรี ขณะที่เศรษฐีมีเงินล้านคนอื่น

ๆ จึงคงมุ่งหน้าหาเงินต่อไป ด้วยความหวังว่าถ้าเป็นเศรษฐี
แสนล้านจะมีความสุขมากกว่านี้ คำถามก็ดื้อ เพราะมีความสุข
เพิ่มขึ้นจริงหรือ ?

คำถามข้างต้นคงมีประโยชน์ไม่มากนักสำหรับคนทั่วไป เพราะ
ชาตินี้คงไม่มีวาสนาแม้แต่จะเป็นเศรษฐีร้อยล้านด้วยซ้ำ แต่
อย่างหนึ่งก็คงตอบคำถามที่อยู่ในใจของคนจำนวนไม่น้อย
ได้บ้างว่า ทำไมอัตราณาเศรษฐีที่กลาง **รวมทั้งบิล เกตส์**
จึงไม่หย่อนเงินเสี่ยงที่ ทั้ง ๆ ที่มีสมบัติมหาศาล ขนาด
หนึ่งพันล้านขึ้นไป ๗ ชาติก็ยังไม่หมด

แต่ถ้าเราลองจะค้นพบคำตอบให้มากกว่านี้ ก็น่าจะจับตาม
ตัวเองด้วยว่า ทำไมถึงไม่หยุดซื้อแผ่นซีดีเสี่ยงที่ทั้ง ๆ ที่มีอยู่
แล้วนับหมื่นแผ่น ทำไมถึงไม่หยุดซื้อเสื้อผ้าเสี่ยงที่ทั้ง ๆ ที่มี
อยู่แล้วเกือบพันตัว ทำไมถึงไม่หยุดซื้อรองเท้าเสี่ยงที่ทั้ง ๆ ที่
มีอยู่แล้วนับร้อยคู่

แผ่นซีดีที่มีอยู่มากมายนั้น บางคนทั้งทั้งชาติก็ยังไม่หมด ใน
ทำนองเดียวกัน เสื้อผ้า หรือรองเท้า ที่มีอยู่มากมายนั้น
บางคนก็เอามาใช้ไม่ครบทุกตัวหรือทุกคู่ด้วยซ้ำ มีกลางตัว
กลางคู่ที่ซื้อมาได้ไม่ได้ใช้เลย แต่ทำไมเราถึงยังอยากจะได้

อีกไม่หยุดหย่อน

ใช่หรือไม่ว่า สิ่งที่เราถืออยู่แล้วในมือนั้นไม่ทำให้เรามีความสุข
ได้มากกว่าสิ่งที่ได้มาใหม่ มีเสื้อผ้าอยู่แล้วหยิบรองเท้าก็ไม่ทำให้
จิตใจเบ่งบานได้เท่ากับเสื้อ ๑ ตัวที่ได้มาใหม่ มีซีดีอยู่แล้ว
หยิบแผ่นก็ไม่ทำให้รู้สึกตื่นเต้นได้เท่ากับซีดี ๑ แผ่นที่ได้มาใหม่
ในกำมือของตัวเองก็มีเงินหยิบรองเท้าในธนาคารก็ไม่ทำให้รู้สึก
ปลื้มใจเท่ากับเมื่อได้มาใหม่อีก ๑ คู่

พูดอีกอย่างก็คือ คนเรานั้นมักมีความสุขจากการได้ มากกว่า
ความสุขจากการ มี มีเท่าไรก็จะอยากจะได้มาใหม่ เพราะเรา
มักคิดว่าของใหม่จะให้ความสุขแก่เราได้มากกว่าสิ่งที่ถืออยู่เดิม

บ่อยครั้งที่ของที่ได้มาใหม่นั้นก็เหมือนกับของเดิมไม่ผิดเพี้ยน
แต่เพียงเพราะว่ามันเป็นของใหม่ ก็ทำให้เราดีใจแล้วที่ได้มา
จะว่าไปนี้อาจเป็นสัญชาตญาณที่มีอยู่คู่กับสัตว์หลายชนิดไม่
เฉพาะแต่มนุษย์เท่านั้น ถ้าโยนหน่อกล้วยให้หมา หมาก็จะวิ่งไป
ด่าบ แต่ถ้าโยนหน่อกล้วยชิ้นใหม่ไปให้ มันจะรีบด่าบของเก่าและ
ด่าบชิ้นใหม่แทน ทั้ง ๆ ที่ทั้งสองชิ้นก็มีความแตกต่างกันไม่ว่า
หมาตัวไหนก็ตาม ของเก่าที่มีอยู่ในปากไม่น่าสนใจเท่ากับ

ของใหม่ที่ได้อะไร

ดีกว่าของใหม่ให้ความสุขได้มากกว่าของเก่าจริง ๆ เรื่องก็
น่าจะจบลงด้วยดี แต่ปัญหาก็คือของใหม่นั้นไม่นานก็
กลายเป็นของเก่า และความสุขที่ได้มานั้นในที่สุดก็จางหายไป
ผลก็คือกลับมารู้สึก "เฉย ๆ" เหมือนเดิม และดังนั้นจึง
ต้องไล่ล่าหาของใหม่มาอีก เพื่อหวังจะให้มีความสุขมากกว่า
เดิม แต่แล้วก็วกกลับมาสู่จุดเดิม เป็นเช่นนี้ไม่รู้จบ น่าคิดว่า
ชีวิตเช่นนี้จะมีความสุขจริงหรือ ?

เพราะไล่ล่าแต่ละครั้งก็ต้องเหนื่อย ไร่นาจะต้องวนเวียนหา
เงินหาทอง ไร่นาจะต้องแข่งกับผู้อื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่
ต้องการ ครั้นได้มาแล้วก็ต้องรักษาเอาไว้ให้ได้ ไม่ให้ใครมา
แย่งไป แล้วยังต้องเบี่ยงลื้อมองหาเรื่องใช้มันเพื่อให้รู้สึก
คุ้มค่า ยิ่งมีมากขึ้นก็ยิ่งต้องเสียเวลาในการเลือกว่าจะใช้อัน
ไหนก่อน ทำนองเดียวกับคนที่มั่งเงินมาก ๆ ก็ต้องยุ่งยากกับ
การตัดสินใจว่าจะไปเที่ยวลอนดอน นิวยอร์ก โตเกียว
มาเก๊า หรือซิดนีย์ดี

ถ้าเราเพิ่งงัดแต่รู้จักแสงเงาความสุขจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ชีวิตจะ
พุ่งจากเบื้องลงและโพร่งเบามากขึ้น อันที่จริงความพอใจในสิ่ง
ที่เรามีนั้นไม่ใช่เรื่องยาก แต่ที่เป็นปัญหาก็เพราะเราชอบมอง
ออกไปนอกตัว และเอาสิ่งใหม่มาเทียบกับของที่มีอยู่ เรา
ไม่ก็เอาตัวเองไปเปรียบเทียบกับคนอื่น เมื่อเห็นเรามีของใหม่
ก็อยากมีบ้าง คงไม่มีอะไรที่จะทำให้เราทุกข์ได้บ่อยครั้งเท่ากับ
การชอบเปรียบ เทียบตัวเองกับคนอื่น การเปรียบเทียบกับจึง
เป็นหนทางลัดไปสู่ความทุกข์ที่ใคร ๆ ก็นิยมใช้กัน

นิสัยชอบเปรียบเทียบกับคนอื่น ทำให้เราไม่เคยมีความสุขพอใจ
ในสิ่งที่ตนมีเสียที แม้จะมีหน้าตาดี ก็ยังรู้สึกของตัวเองไม่สวย
เพราะไปเปรียบเทียบกับดารานักร้องหรือพิธีกรในหนัง
โฆษณา

การมองแบบนี้ทำให้ "ขาดทุน" สองสถาน คือนอกจากจะไม่
มีความสุขกับสิ่งที่มีอยู่แล้ว ยังเป็นทุกข์เพราะไม่ได้สิ่งที่อยาก
พูดอีกอย่างคือไม่มีความสุขกับปัจจุบัน แต่มองเป็นทุกข์
เพราะอนาคตที่พึงปรารถนาจะยังไม่ถึง ไม่มีอะไรที่เป็นอุทธา
หรณ์สอนใจได้ดีเท่ากับนิทานอีสปเรื่องหมา ดาบเนื้อ คงจำ
ได้ว่า มีหมาตัวหนึ่งได้เนื้อชิ้นใหญ่มา ขณะที่กำลังเดินข้าม

สะพาน มันมองลงมาที่ลำธาร เห็นเงาของหมาตัวหนึ่ง (ซึ่งก็
คือตัวมันเอง) กำลังดาบเนื้อชิ้นใหญ่ เนื้อชิ้นนั้นดูใหญ่กว่า
ชิ้นที่มันกำลังดาบเสี้ยวอีก ด้วยความโลภ (และหลง) มันจึง
ดาบเนื้อที่ดาบอยู่ เพื่อจะไปดาบชิ้นเนื้อที่เห็นในน้ำ ผลก็คือ
เมื่อเนื้อตกน้ำ ชิ้นเนื้อในน้ำก็หายไป มันจึงสูญเสียทั้งเนื้อที่ดาบ
อยู่และเนื้อที่เห็นในน้ำ

บ่อเกิดแห่งความสุขมีอยู่กับเราทุกคนในขณะนี้อยู่แล้ว
เพียงแต่เรามองข้ามไปหรือไม่รู้จักใช้เท่านั้น เมื่อใดที่เรามี
ความทุกข์ แทนที่จะมองหาสิ่งนอกตัว ลองพิจารณาสิ่งที่เรา
มีอยู่และเป็นอยู่ไม่ว่า มิตรภาพ ครอบครัว สุขภาพ
ทรัพย์สิน รวมทั้งจิตใจของเรา ล้วนสามารถบันดาลความสุข
ให้แก่เราได้ทั้งนั้น ขอเพียงแต่เรารู้จักชื่นชม รู้จักมอง และ
จัดการอย่างถูกต้องเท่านั้น

แทนที่จะแสวงหาแต่ความสุขจากการได้ ลองหันมาแสวงหา
ความสุขจากการ มี หรือจากสิ่งที่ มี ขึ้นต่อไปคือการแสวงหา
ความสุขจากการ ให้ กล่าวคือจงให้ความสุข ก็จงได้รับ
ความสุข สุขเพราะเห็นน้ำตาของผู้อื่นเปลี่ยนเป็นรอยยิ้ม และ
สุขเพราะภาวภูมิใจที่ได้ทำความดีและทำให้ชีวิตมีความหมาย

จากจุดนั้นแหละก็ไม่ยากที่เราจะค้นพบความสุขจากการไม่มี
นั่นคือสุขจากการปล่อยวาง ไม่ยึดถือในสิ่งที่มี และเพราะเหตุ
นั้น แม้ไม่มีหรือสูญเสียไป ก็ยังเป็นสุขอยู่ได้
เกิดมาทั้งที น่าจะมีโอกาสได้สัมผัสกับความสุขจากการให้
และ การไม่มี เพราะนั่นคือสุขที่สงบเย็นและง่ายไม่ยุ่ง
แค้น

พระไพศาล วิสาโล